

İLKÖĞRETİM VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA VE YAZMA ALIŞKANLIKLARI: AYDIN İLİ ÖRNEĞİ¹

Pınar YENGİN SARP KAYA *

Ayşe ELİTOK KESİCİ**

Özet

Bu araştırma 2011-2012 öğretim yılı bahar döneminde Aydın Merkez ilçedeki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin okuma ve yazma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Örneklem 1376 öğrenciden oluşmuştur. Bulgulara göre bazı okullarda kütüphanenin olmadığı, var olan kütüphanelerden yararlanmanın çok yaygın olmadığı belirlenmiştir. Okuyacağı kitabı kütüphaneden alan kızların oranı erkeklerden; kütüphaneden yararlanma sıklığı ilköğretimde diğer okullardan daha yüksek düzeydedir. Genel olarak öğrencilerin yaklaşık % 41'i kütüphaneden hiç yararlanmamaktadır. Kendini düzenli bir okur olarak görme oranı, kızlarda erkeklerden; ilköğretimde liselerden; dergi okuma oranı kızlarda erkeklerden, meslek lisesinde diğer okullardan; gazete okuma oranı erkeklerde kızlardan, genel lisede diğer okullardan daha yüksektir. Okuma konusunda öğrenciler en çok öğretmenlerinden sonra anneden ve üçüncü sırada babadan etkilenmektedirler. Öğrencilerin yeterince kitap okumalarının en önemli nedeni, *dersler/ SBS, LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor* biçiminde saptanmıştır. Kızlar erkeklere, ilköğretim öğrencileri diğer okulların öğrencilerine göre daha fazla günlük tutmakta, şiir ve öykü yazmaktadır. Yazmaya yeterince zaman ayırmamanın ilk üç nedeni: 1. *Dersler/SBS LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor*, 2. *Nasıl yazacağımı pek bilmiyorum*, 3. *Yazmaya yeterince teşvik yok*, biçiminde sıralanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okuma alışkanlığı, yazma alışkanlığı, okuryazarlık, öğrenci, ilköğretim, ortaöğretim

Giriş

İnsanlık, toplumları kurmayı ve geliştirmeyi iletişim becerisine borçludur. Bugün de çağdaş toplumun iletişim toplumu olduğu söylenebilir. İletişimin büyük oranda dille gerçekleştiği, dil dışı iletişimin de çoğunlukla dil tarafından desteklenip güçlendirildiği bilinmektedir. Üretilen bilginin her geçen gün hızla arttığı ve artma hızının ivme kazandığı bilinmektedir. Bireyin ufkunu genişletmesi ve üretilen bilginin yarattığı hızlı değişimi anlayabilmesi, bu değişime uyum sağlayabilmesi ve bu arada önemli insani, kültürel değerleri koruyabilmesi için düzenli ve seçerek okuması

¹ Bu araştırmanın bir bölümü Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde 12-14 Eylül 2012 tarihleri arasında yapılan 21.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Yrd. Doç. Dr.; Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı

** Yrd. Doç. Dr.; Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

gerekmektedir. Burada okumaktan kasıt, düzenli, sistemli ve anlayarak okumadır; bir başka deyişle okuma alışkanlığıdır. Okuma alışkanlığının küçük yaşta daha kolay kazanıldığı bilinmektedir. Bu nedenle 18 yaş altındaki gençlerin ve çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları için yapılacak çalışmalar önem kazanmaktadır. Ancak öncelikle hangi noktada bulunulduğunun bilinmesi gerekir.

UNESCO, 8 Eylül 2012'yi Okuryazarlık Günü olarak ilan etmiş ve tema olarak da "Okuryazarlık ve Barış"ı belirlemiştir (UNESCO, 2012). Bu noktada okuryazarlık teriminde gizlenen okuma ve yazma kavramlarının, teknik ya da yalın kullanımdaki anlamlarından çok daha geniş anlamlarda kullanıldığını dikkate almak gerekir. Yalın anlamda okumak, "iletişime, anlaşmaya yarayan yazılı, basılı ya da bir nesneye oyulmuş simgelerin algılanması ve bunların anlamlarını kavrama" (Öncül, 2000, 820) ya da "basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama ve yorumlama" (Özdemir, 1991, 2) olarak tanımlanabilir. Yazmayı da "Duygu, düşünce, istek ve hayallerin yazılı işaretlerle iletilmesi" (Keskinılıç, 2002: 115), "Düşünceleri ifade edebilmek için gerekli sembol ve işaretleri motorsal olarak üretebilmek" (Akyol, 2001; 51) olarak tanımlamak mümkündür.

Geleneksel anlamda okuryazarlık tanımı temel okuma, yazma ve matematik becerilerini içine alır. 1960'larda ve 1970'lerde kişinin sosyal, ekonomik ve daha başka konulardaki yeterliğiyle ilgili "işlevsel okuryazarlık" terimi tanımlanmaya başlanmıştır. Çağdaş tanımlamada ise okuryazarlık, aile, teknoloji, bilgi, sağlık gibi çok çeşitli konulardaki becerileri kapsamaktadır (Helfman, 2007; 3). Günümüzde okuryazarlık, yazı sembolleri ile gerçekleştirilen bir eylem olmanın çok ötesinde, pek çok zihinsel beceriyi, dili kullanarak gerçekleştirilen iletişim becerilerini ve tutumlarını ifade eden bir eğitim terimidir (Aşıcı, 2009; 12). Bütün toplumlarda okuma ve yazmayı öğretmek ilköğretimin öncelikle ele aldığı amaçlardandır ve bu amaca çoğunlukla ulaşılır. Ancak okuyabilir ve yazabilir olan insanları "okur" yapmak, "yazar" yapmak kolay olmamaktadır.

Okuma, alıcı bir harekettten çok yaratıcı, anlam oluşturuvcu bir süreçtir (Binbaşoğlu, 2004: 156, Demirel, 1999; 59; Güneş, 2009; 3). Bu nedenle de yazan birey, tartışmasız biçimde etkin bir birey olarak görüldüğü gibi okuyan birey de etkin bir birey olarak görülmelidir. Yazma ve okumada bireyin taşıdığı bu yaratıcı, etkin rol, bu etkinliklerin alışkanlığa yani sürekliliğe dönüşmesini güçleştirmektedir. Bu açıdan bakıldığında okullarda verilen okuma ve yazma alışkanlığı eğitimi özel önem taşımaktadır.

"Okuma" kavramı bireyin yaşam bilgisini artırması, "okuma alışkanlığı" kavramı ise bu artışın süreklilik kazanması (Yılmaz, 1989; 48) olarak ele alınabilir. Okuma alışkanlığı, bireyin, bir zevk ve gereksinim kaynağı olarak algılanması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesidir (Yılmaz, 1995: 328). Yazma alışkanlığı da, herhangi bir dışsal zorunluluk olmadığı halde bireyin düşünce, duygu, istek ve gözlemlerini yazma etkinliğini sürekli hale getirmesidir.

Bugün okuryazarlık; politik ve toplumsal yaşama katılmak, toplumsal farkındalık ve kritik düşünme becerilerini kazanmak için sürekli bir öğrenme süreci olarak görülmektedir (UNESCO, 2007). UNESCO Genel Yöneticisi Irina Bokova, "Eğitim tüm gelişme amaçları için sürdürülebilirlik sağlar ve okuryazarlık tüm öğrenmelerin

temelidir. Okuryazarlık, bireyleri dünyayı anlama, onu şekillendirme, demokratik süreçlere katılma, ses çıkarma ve kültürel kimliklerini güçlendirme becerileriyle donatır.” (UNESCO, 2012) diyerek konuya dikkat çekmektedir.

Okuma alışkanlığının okuduğunu anlama gücünü de artırması beklenir. Bloom (1979; 48-50) oldukça klasikleşmiş İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme adlı kitabında okuduğunu anlama gücünün dil ve edebiyat, matematik ve fen bilimleri derslerindeki akademik başarıyla ilişkisi üzerinde durur ve okuduğunu anlama gücü ve yazma becerisini, öğrenme için giriş davranışları arasında sayar. Ülkemizde yapılan çalışmalarda da öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları, yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasında (Baş ve Şahin, 2012, 555), okumaya ilişkin tutum ile Türkçe dersindeki akademik başarı (Başaran ve Ateş, 2009, 73), okuduğunu anlama düzeyi ile Türkçe dersi akademik başarı (Sallabaş, 2008,152) arasında ilişki saptanmıştır. Okumak bilgi edinmenin temel yoludur ve okuma becerilerindeki üst düzey yeterlik, yaşamın tüm alanlarındaki bireysel başarının önkoşuludur (<http://earged.meb.gov.tr/dosyalar/pisa/pisa2009rapor.pdf>, 133).

PISA 2009 (MEB, 2012) okuma becerileri yeterlik ölçeğinde altı düzey vardır. Yapılan değerlendirmede ülkemizde öğrencilerin yaklaşık % 56’sı ikinci düzeyde ya da daha aşağısında yer almıştır. OECD ülkelerinde bu ilk iki düzeydekilerin oranı % 44’tür. Ölçekten elde edilen puana göre birinci olan Kore’nin ortalaması 539, Türkiye’nin 464’tür ve bu puanla Türkiye 33 OECD ülkesi arasında 31. sırada yer almaktadır (<http://earged.meb.gov.tr/dosyalar/pisa/pisa2009rapor.pdf>,38-40). Ülkemizde ve yurt dışında öğrencilerin okuma alışkanlığını (Balcı, 2009; Sevmez,2009; Suna, 2006; Karakoç, 2005; Gömleksiz, 2004; Bozkurt vd, 2003; Esgin vd., 2000; Yılmaz, 1995); okumaya ilişkin tutumlarını (Baş ve Şahin, 2012; Sallabaş, 2008; Kovacioğlu, 2006; Temizkan, 2007); yazma beceri, eğilim ya da tutumlarını (Tüfekçioğlu, 2010; Ünal, 2010; Temur, 2001; Leavitt, 2008; Kropp, 2007, Johnstone et al., 2002; Goodman et al., 1983) belirlemeye yönelik çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Ancak bu konuda Aydın’da yapılmış bir araştırmaya (Aslantürk, 2008) ulaşılabilmektedir. Bu çalışma da sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlığıyla sınırlıdır.

Eldeki çalışmayla Aydın Merkez ilçedeki öğrencilerin okuma ve yazma alışkanlığını belirlemek amaçlanmıştır. Böylece okullarımızdaki öğrencilerin okuma ve yazma profiliyle ilgili bir veri elde edilebilecektir. Elde edilen bulgulardan hareketle sorun alanlarının belirlenebileceği düşünülmüştür. Araştırmayı yapmaya yönelten bir başka neden, başta öğretmen, yönetici ve veliler olmak üzere tüm ilgili kesimlerin bu konuda yapması gerekenler varsa bunlara yönelik öneriler geliştirebilmek; okuma ve yazma alışkanlığı konusunda varsa güçlü yönleri saptayıp nasıl geliştirilebileceği konusuna ilgi çekmektir. Bu araştırmadan beklenen bir yarar da bu konuda çalışma yapacak başka araştırmacılar için bu bulguların ışık tutabilmesi, yeterince çalışılmamış olan bu konunun daha derinlemesine çalışılması gereken kısımlarının belirlenebilmesidir.

Araştırmanın Amacı

Aydın’da 2011-2012 yılında Aydın Valiliğinin yürütücülüğünde Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Belediyesi, Aydın İl Özel İdaresi, Aydın İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Aydın Sağlık Müdürlüğü’nün

paydaş olduğu, “Aydın Okur, Aydın Yazar” adlı bir proje yapılmıştır. Projenin amacı “İlimizde okuma kültürünün farkındalık yaratılarak sürdürülebilir hale getirilmesi, büyüğünden küçüğüne, öğrencisinden memuruna kadar her kesimden bireylerin okuma ve yazma etkinliklerine katılımının sağlanması, ilimize özgü ninni, mani, türkü gibi ürünlerin ortaya çıkarılmasının sağlanması, geleceğin yazarlarının yetiştirilmesi” olarak belirlenmiştir (Aydın Valiliği, 2012, s.3). Masal ve efsane anlatma yarışması, tiyatro yarışması ve şenliği, kamu kuruluşlarında ve ilköğretim ve ortaöğretim okullarında okuma saati uygulaması gibi pek çok etkinliği kapsayan bu proje kapsamında Aydın’daki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin okuma ve yazma alışkanlıklarını belirlemenin önemli olduğuna karar verilmiştir.

Böylece öğrencilerimizin okuma ve yazma profilinin ortaya çıkarılabileceği; elde edilecek bulgular ışığında başta öğretmenler olmak üzere milli eğitim sisteminin her kademesindeki karar alıcı ve yöneticiler için öğrencilerimizi geliştirmeye yönelik öneriler geliştirilebileceği düşünülmüştür.

Araştırmayla Aydın Merkez ilçede 2011-2012 öğretim yılı bahar döneminde okuyan ilköğretim 1., 2., ve 3. sınıf öğrencileri dışındaki öğrencilerin okuma ve yazma alışkanlıklarını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Aydın’da Merkez ilçedeki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin okuma ve yazma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan tarama modeline göre desenlenmiş betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmayla, var olan durum kendi koşulları içinde, var olduğu şekliyle betimlenmeye (Karasar, 2007; 77) çalışılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2011-2012 Öğretim Yılı bahar döneminde Aydın Merkez ilçedeki ilköğretim okullarında 4, 5, 6, 7 ve 8.; ortaöğretim okullarında 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Kapsam dışında bırakılan öğrencilerin (ilköğretim 1, 2, 3. sınıf öğrencileri) henüz çok küçük olmaları nedeniyle 1. Anket sorularını anlayıp yanıtlamakta zorluk çekecekleri 2.Okuma ve yazma alışkanlığından söz etmek için çok erken olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın örnekleme için tüm okullardan öğrenci almak amaçlanmıştır. Evrenden örneklem çekmede oranlı tabakalı örnekleme yöntemi izlenmiştir. Okullardan örnekleme girecek öğrenci sayısını belirlerken şöyle bir yöntem izlenmiştir: Ortaöğretim ve ilköğretim öğrencileri ayrı tabakalar olarak düşünülmüş ve her tabakanın içindeki her okulun öğrencileri de ayrı tabakalar olarak ele alınmıştır. Ayrıca her bir sınıf düzeyi de ayrı tabakalar olarak kabul edilmiştir. Böylece her tabakadan her alt evren, örneklemede temsil edilmiştir (Balci, 2010; 95). Önce her okulun evrendeki temsil oranı saptanmış, ele alınan okuldaki sınıf düzeylerinin o okuldaki oranı belirlenerek her sınıf düzeyinden kaç öğrenci alınacağı hesaplanmıştır. Çalışma evreni 16570 ilköğretim, 16695 ortaöğretim öğrencisinden oluşmaktadır. % 95 güven

aralığında her iki alt evrenden de 376'şar öğrencinin örnekleme alınması gerekmektedir. Ancak okulların her birinin toplam içindeki ve sınıf düzeylerinin okul içindeki oranları dikkate alınarak yapılan hesaplamada bu sayı yükselmiş ve toplam 1413 öğrencinin örnekleme alınması planlanmıştır. Örneklem için 690 lise öğrencisi ve 723 ilköğretim öğrencisi olmak üzere 1413 öğrenci belirlenmiştir.

Hatalı doldurma olasılığı dikkate alınarak 1500 anket uygulanmış, bir lisede anketler sağlıklı çoğaltıldığı (bazı soruların bazı seçenekleri fotokopide çıkmamış, dolayısıyla öğrenciler o seçeneklerle karşılaşmamıştır) için o okula ait 83 anket tümüyle araştırmadan çıkarılmıştır. 41 anket de çok eksik doldurulduğu için değerlendirilmeye alınmamıştır. Sonuç olarak 1376 anket değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerini toplamak için kullanılan anket Yengin Sarpkaya tarafından geliştirilmiştir. Adnan Menderes Üniversitesinde görev yapan bir doçent, iki yardımcı doçent, bir öğretim görevlisi; sosyal bilimler lisesinde görev yapan bir Türk dili ve edebiyatı öğretmeninden uzman görüşü alınarak ankete son şekli verilmiştir.

Araştırmanın Bulguları

Aşağıda okuma ve yazma alışkanlığına ilişkin sorulan sorularla elde edilen bulgular tablolar halinde özetlenmiştir. Ankette yöneltilen her bir soruya verilen yanıtlara ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarını içeren tablolar ve tablonun altında da tabloya ilişkin özet bulgu yer almaktadır. Yalnız ki-kare testi sonunda p değeri .05'in altında olan bulgulara ait tablolar verilmiş diğerleri hakkında kısa açıklama yapılmakla yetinilmiştir.

Okumaya İlişkin Bulgular

Okul kütüphanesinden yararlanma sıklığına ilişkin bulgular

Öğrencilerin okul kütüphanesinden yararlanma sıklığının cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan ki-kare analizine bakıldığında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin okul kütüphanesinden yararlanma sıklığının okul türüne göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Okul Türüne Göre Okul Kütüphanesinden Yararlanma Sıklığı (%)

Okul türü	Her gün	Haftada bir kez	Ayda iki kez	Ayda birden daha az	Yararlanmıyorum	Okulumuzda kütüphane yok	Toplam
İlköğretim	5,3	26,7	10,0	5,4	32,8	19,8	100
Genel Lise	3,9	6,6	18,2	8,3	56,7	6,3	100
Meslek Lisesi	3,5	14,5	18,0	7,4	46,5	10,2	100
Toplam	4,6	19	13,7	6,5	41,8	14,4	100

N=1360 df=10 $X^2 = 146.621$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin okul kütüphanesinden yararlanma sıklığı okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tablo 1'e göre her gün ya da haftada bir kez kütüphaneden yararlanma oranı ilköğretimde en yüksek, genel lisede ise en düşük düzeydedir. Buna paralel olarak kütüphaneden yararlanmama oranı açınsından da en düşük oran ilköğretimde en yüksek oran genel lisededir. Genel lisede öğrencilerin yarısından fazlası okul kütüphanesinden yararlanmamaktadır. Örneklemeye alınan tüm öğrencilerin % 41.8'i okul kütüphanesinden hiç yararlanmadığını belirtmiştir. Okulunda kütüphane olmadığını belirtenler de düşünüldüğünde öğrencilerimizin yarısından fazlasının okul kütüphanesinden yararlanmadığı görülmektedir.

Ders dışı kitap okumaya ilişkin bulgular

Tablo 2: Cinsiyete Göre Ders Dışı Kitap Okuyup Okumama (%)

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Kız	98,4	1,6	100
Erkek	92,6	7,4	100
Toplam	96,0	4,0	100

N=1360 df=1 $X^2=28.437$ p= .000 p< .05

Ders dışı kitap okuyan öğrencilerin oranları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ders dışı kitap okuyan kız öğrencilerin oranı % 98.4 iken erkek öğrencilerin oranı %92.6 olarak bulunmuştur.

Tablo 3: Okul Türüne Göre Ders Dışı Kitap Okuyup Okumama (%)

Okul Türü	Evet	Hayır	Toplam
İlköğretim	97,3	2,7	100
Genel Lise	94,5	5,5	100
Meslek Lisesi	94,5	5,5	100
Toplam	96	4,0	100

N=1363 df=2 $X^2=7.045$ p= .030 p< .05

Ders dışı kitap okuyan öğrencilerin oranları okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim öğrencilerinde bu oran hem genel liseden hem de meslek lisesinden daha yüksektir.

Okunacak kitabın nasıl elde edildiğine ilişkin bulgular

Tablo 4: Cinsiyete Göre, Okunacak Kitabın Nasıl Elde Edildiği (%)

Cinsiyet	Kütüphaneden alırım	Satın alırım	Tanıdıklardan alırım	Evdeki kitaplıktan alırım	Diğer	Toplam
Kız	15,8	49,4	16,2	12,8	5,7	100
Erkek	10,6	48,7	15,9	19,3	5,5	100
Toplam	13,7	49,1	16,1	15,5	5,7	100

N=1362 df=4 $X^2=15.725$ p= .003 p< .05

Öğrencilerin okudukları kitapları edinme biçimi cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Okuyacağı kitabı kütüphaneden alan kızlar erkeklerden; evdeki kitaptan alan erkekler kızlardan daha fazladır. Her iki cinsiyette de satın alarak okuma, en yüksek oranda ve yarıya yakındır.

Tablo 5: Okul Türüne Göre, Okunacak Kitabın Nasıl Elde Edildiği (%)

Okul Türü	Kütüphaneden alırım	Satın alırım	Tanıdıklardan alırım	Evdeki kitaptan alırım	Diğer	Toplam
İlköğretim	14,6	49,7	9,1	19,9	6,7	100
Genel Lise	8,8	53,6	23,5	9,1	5,0	100
Meslek Lisesi	17,6	41,8	25,8	11,3	3,5	100
Toplam	13,6	49,2	16,0	15,5	5,6	100

$N=1365$ $df=8$ $\chi^2=89.652$ $p=.000$ $p<.05$

Öğrencilerin okudukları kitapları edinme biçimi açısından okul türüne göre istatistiksel olarak farklılık saptanmıştır. Kütüphaneden alma davranışı en yüksek oranda meslek lisesinde en düşük oranda ise genel lisededir. Diğer seçeneği dikkate alınmazsa ilköğretimde en yüksek oran satın alma, en düşük oran ise tanıdıklardan alma seçeneğindedir. Genel lisede en yüksek oran satın alma en düşük oran kütüphaneden alma; meslek lisesinde ise en yüksek oran yine satın alma en düşük oran evdeki kitaptan alma seçeneklerinde toplanmıştır. Okunacak kitabı kütüphaneden alma davranışının genel olarak % 13.6'da kaldığı görülmektedir.

Kitap okuma sıklığına ilişkin bulgular

Tablo 6: Cinsiyete Göre Kitap Okuma Sıklığı (%)

Cinsiyet	Neredeyse her gün düzenli olarak okurum.	Yaklaşık iki üç günde bir kez okurum.	Yaklaşık haftada bir kez okurum	Yaklaşık ayda bir iki kez okurum.	Pek okuduğum söylenemez	Toplam
Kız	53,5	31,2	8,3	4,4	2,6	100
Erkek	33,6	32,9	14,7	9,4	9,4	100
Toplam	45,3	31,9	11,0	6,4	5,4	100

$N=1369$ $df=4$ $\chi^2=82.590$ $p=.000$ $p<.05$

Öğrencilerin kitap okuma sıklığı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Her gün düzenli olarak kitap okuyan kızların oranı erkeklerden fazladır. Kızların % 53.5'i, erkeklerin %33.6'sı her gün okumaktadır. Yaklaşık ayda bir iki kez okuyan ya da pek okumayan kız öğrenciler %7 iken bu iki seçeneği işaretleyen erkeklerin oranı %18.8'dir. Genel olarak değerlendirildiğinde her gün düzenli olarak kitap okuyan öğrencilerin oranı % 50'yi bulmamaktadır.

Tablo 7: Okul Türüne Göre, Kitap Okuma Sıklığı (%)

Okul Türü	Neredeyse her gün düzenli olarak okurum.	Yaklaşık iki üç günde bir kez okurum.	Yaklaşık haftada bir kez okurum	Yaklaşık ayda bir iki kez okurum.	Pek okuduğum söylenemez	Toplam
İlköğretim	54,5	31,4	9,6	1,9	2,7	100
Genel Lise	33,7	32,9	12,7	12,7	8,0	100
Meslek Lisesi	34,7	31,7	13,1	10,8	9,7	100
Toplam	45,3	31,9	11,1	6,4	5,4	100

N= 1372 df=8 $X^2 = 112.659$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin okuma sıklığı, okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim öğrencilerinin %54.5'i *neredeyse her gün okurum* derken bu oran genel lisede % 33.7, meslek lisesinde %34.7'dir. *Yaklaşık olarak ayda bir iki kez okurum* ya da *pek okuduğum söylenemez* seçeneklerinin toplamları açısından bakıldığında ilköğretimde bu oran %4.6 iken meslek lisesinde %11.8, genel lisede %20.7'dir. Düzenli okuma oranının ilköğretimde en yüksek, genel lisede en düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Kendini düzenli bir okur olarak görmeye ilişkin bulgular

Tablo 8: Cinsiyete Göre, Kendini Düzenli Bir Okur Olarak Görme (%)

Cinsiyet	Evet	Fena değil	Hayır	Toplam
Kız	49,0	44,0	7,0	100
Erkek	30,6	51,2	18,2	100
Toplam	41,4	47,0	11,6	100

N= 1367 df=2 $X^2 = 66.701$ p= .000 p< .05

Kendini düzenli bir okur olarak görüp görmeme, öğrencilerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kızların %49'u kendini düzenli bir okur olarak görürken erkeklerde bu oran %30.6'dır. Bu duruma paralel olarak *kendini düzenli bir okur olarak görüyor musun* sorusuna *hayır* diyenlerin oranı erkeklerde daha yüksektir. Erkeklerin %18.2'si hayır demişken kızların %7'si bu seçeneği işaretlemiştir. Genel olarak öğrencilerin % 41.4'ü düzenli bir okur olduğunu düşünmektedir.

Tablo 9: Okul Türüne Göre, Kendini Düzenli Bir Okur Olarak Görme (%)

Okul Türü	Evet	Fena değil	Hayır	Toplam
İlköğretim	54,5	40,2	5,3	100
Genel Lise	26,9	53,5	19,7	100
Meslek Lisesi	23,6	57,4	19,0	100
Toplam	41,4	46,9	11,7	100

$N=1370$ $df=2$ $X^2=143.004$ $p=.000$ $p<.05$

Kendini düzenli bir okur olarak görüp görmeme, okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlköğretim öğrencilerinin % 54.5'i kendini düzenli bir okur olarak görürken ikinci sırada %26'9 ile genel lise, üçüncü sırada %23.6 ile meslek lisesi yer almaktadır.

Dergi okuma alışkanlığına ilişkin bulgular

Tablo 10: Cinsiyete Göre Dergi Okuma Alışkanlığı (%)

Cinsiyet	Evet, yaklaşık haftada bir kez	Evet, yaklaşık ayda bir kez	Evet, yaklaşık yılda bir iki kez	Hayır	Toplam
Kız	38,4	38,1	8,8	14,7	100
Erkek	35,9	32,0	9,0	23,0	100
Toplam	37,4	35,6	8,9	18,1	100

$N=1369$ $df=3$ $X^2=16.672$ $p=.001$ $p<.05$

Öğrencilerin dergi okuma alışkanlığı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kızlarda dergi okuyanların oranı erkeklerdekine göre daha fazladır. Kızların %38.4'ü haftada bir kez dergi okurken erkeklerde bu oran %35.9'dur. Buna paralel olarak dergi okumayan erkeklerin oranı %23 iken kızların oranı % 14.7'dir. Genel olarak öğrencilerin % 37.4'ü haftada bir kez dergi okumaktadır.

Tablo 11: Okul Türüne Göre Dergi Okuma Alışkanlığı (%)

Okul Türü	Evet, yaklaşık haftada bir kez	Evet, yaklaşık ayda bir kez	Evet, yaklaşık yılda bir iki kez	Hayır	Toplam
İlköğretim	37,9	32,5	6,9	22,6	100
Genel Lise	31,8	44,5	12,7	11,0	100
Meslek Lisesi	44,0	31,7	9,3	15,1	100
Toplam	37,5	35,5	8,9	18,1	100

$N=1372$ $df=6$ $X^2=46.344$ $p=.000$ $p<.05$

Öğrencilerin dergi okuma alışkanlığı okul türüne göre istatistiksel olarak değişmektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin % 44'ü *yaklaşık haftada bir kez* dergi okuduğunu belirtirken bu oran ilköğretimde % 37'9, genel lisede %31.8'dir. En yüksek oran meslek lisesinde en düşük oran genel lisededir. Okumadığını belirtenlerin oranlarına bakıldığında ise en düşük oran genel lisededir.

Gazete okuma alışkanlığına ilişkin bulgular

Tablo 12: Cinsiyete Göre Gazete Okuma Alışkanlığı (%)

Cinsiyet	Evet her gün	Evet yaklaşık iki günde bir	Evet yaklaşık haftada bir	Evet ama nadiren okurum (ayda yılda bir)	Hayır	Toplam
Kız	13,9	24,4	24,2	26,9	10,6	100
Erkek	23,0	27,1	22,5	17,2	10,1	100
Toplam	17,7	25,5	23,5	22,9	10,4	100

N= 1367 df=5 $X^2 = 30.533$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin gazete okuma alışkanlığı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkeklerin % 50.1'i *her gün* ya da *iki günde bir* gazete okurken bu oran kızlarda % 38.3'e düşmektedir. Nadiren okuyan ya da okumayanların oranı kızlarda % 37.5 iken, bu oran erkeklerde % 27.3'tür. Gazete okuma alışkanlığı olan erkeklerin oranı kızlardan daha yüksektir. İlk iki seçenek dikkate alındığında genel olarak öğrencilerin % 43,2'si her gün ya da iki günde bir gazete okumaktadır.

Tablo 13: Okul Türüne Göre Gazete Okuma Alışkanlığı (%)

Okul Türü	Evet her gün	Evet yaklaşık iki günde bir	Evet yaklaşık haftada bir	Evet ama nadiren okurum (ayda yılda bir)	Hayır	Toplam
İlköğretim	13,5	24,0	24,5	23,9	14,1	100
Genel Lise	24,6	27,1	21,8	21,8	4,7	100
Meslek Lisesi	20,5	27,9	22,5	21,7	7,4	100
Toplam	17,7	25,5	23,4	22,9	10,4	100

N= 1370 df=8 $X^2 = 45.300$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin gazete okuma alışkanlığı okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. En yüksek gazete okuma oranı genel lisede, en düşük oran ilköğretimdedir. Her gün gazete okuduğunu belirten öğrencilerin oranı genel lisede % 24.6, meslek lisesinde % 20.5, ilköğretimde % 13.5'tir. *Gazete okuyor musunuz* sorusuna ilköğretim öğrencilerinin % 14.1'i *hayır* derken bu oran genel lisede % 4.7'ye düşmektedir.

Tablo 14: Cinsiyete Göre Gazetede En Çok Okunan Bölüm (%)

Cinsiyet	Güncel yurt ve dünya haberleri	Köşe yazıları	Ekonomi ile ilgili yazılar	Magazin, trafik haberleri	Sporla ilgili yazılar	Diğer	Okumuyorum	Toplam
Kız	38,2	11,3	1,4	27,7	4,9	5,9	10,7	100
Erkek	31,2	7,2	2,5	4,7	42,1	5,6	6,8	100
Toplam	35,3	9,6	1,8	18,2	20,2	5,8	9,1	100

N= 1356 df=6 $X^2 = 338.951$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin gazetede en çok okudukları bölüm, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kızların yanıtları en yüksek oranda *güncel yurt ve dünya haberleri* seçeneğinde; erkeklerin yanıtları ise en yüksek oranda *sporla ilgili yazılar* seçeneğinde toplanmıştır. Kızların % 38.2'si en çok güncel yurt ve dünya haberlerini okumaktadır; erkeklerin % 42.1'i sporla ilgili yazıları okumaktadır.

Tablo 15: Okul Türüne Göre Gazetede En Çok Okunan Bölüm (%)

Okul Türü	Güncel yurt ve dünya haberleri	Köşe yazıları	Ekonomiyle ilgili yazılar	Magazin, trafik haberleri	Sporla ilgili yazılar	Diğer	Okumuyorum	Toplam
İlköğretim	32,2	7,4	2,3	16,8	22,5	5,8	13,0	100
Genel Lise	41,8	11,9	0,8	18,6	17,7	5,5	3,6	100
Meslek Lisesi	34,7	12,4	1,9	21,6	17,8	6,2	5,4	100
Toplam	35,20	9,6	1,8	18,2	20,3	5,8	9,1	100

N= 1359 df=12 $X^2 = 51.562$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin gazetede en çok okudukları bölüm onların okudukları okul türüne göre istatistiksel olarak değişmektedir. Güncel yurt ve dünya haberlerini okuma oranı en yüksek düzeyde genel lisede, en düşük düzeyde ilköğretimde görülmektedir. Sporla ilgili yazıları okuma açısından ise en yüksek oran ilköğretimde görülmektedir. Genel olarak öğrencilerin % 35.2'si güncel yurt ve dünya haberlerini, % 20.3'ü sporla ilgili yazıları, % 20.3'ü magazin-trafik haberlerini, % 9.6'sı köşe yazılarını okumaktadır. Öğrencilerin gazetede en az okudukları bölüm ekonomiyle ilgili yazılardır. Öğrencilerin % 2'den daha azı bu bölümü okumaktadır.

Okuma konusunda etkilenilen kişiye ilişkin bulgular

Öğrencilerin okuma konusunda en çok etkilendikleri kişiler açısından cinsiyetlerine göre aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 16: Okul türüne göre öğrencilerin okuma konusunda en çok etkilendiği kişi (%)

Okul Türü	Öğretmenler	Baba	Anne	Abla/ağabey/kardeş	Tanıdıklar	Diğer	Hiç kimseden	Toplam
İlköğretim	49,7	11,4	14,5	8,8	5,1	2,8	7,7	100
Genel Lise	22,1	12,0	14,2	12,6	14,8	6,4	17,9	100
Meslek Lisesi	38,5	7,4	12,5	10,5	12,1	6,2	12,8	100
Toplam	40,3	10,8	14,0	10,1	9,0	4,4	11,4	100

N= 1354 df=12 $X^2 = 113.414$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin okuma konusunda etkilendikleri kişi açısından okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Genel olarak üç okul türünde de en çok etkilenen kişiler öğretmenler olmakla birlikte ilköğretimde öğretmenlerden etkilenen öğrencilerin oranı % 49.7, meslek lisesinde %38.5, genel lisede %22.1 düzeyindedir. Hiç kimseden etkilenmedim diyenler genel lisede diğer okullara göre daha yüksek orandadır. Etkilenen kişi açısından ilk üç sırayı ilköğretimde *öğretmenler, anne, baba*; genel lisede *öğretmenler, tanıdıklar, anne*; meslek lisesinde ise *öğretmenler, anne, tanıdıklar* almaktadır.

Okumama nedenlerine ilişkin bulgular

Tablo 17: Cinsiyete Göre Okumama Nedenleri (%)

Cinsiyet	Kitap satın almakta parasal olarak zorlanıyorum	Dersler/SBS LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor	Televizyon zamanımı alıyor	Bilgisayar zamanımı alıyor	Kitap okuma alışkanlığım yok	Okul, okumaya teşvik etmiyor	Diğer	Yeterli okuyorum	Toplam
Kız	10,1	41,2	4,5	2,4	3,6	1,7	1,3	35,3	100
Erkek	8,6	42,6	5,2	3,9	10,1	0,6	2,0	27,0	100
Toplam	9,5	41,8	4,8	3,0	6,2	1,2	1,6	31,9	100

N= 1321 df=7 $X^2 = 36.520$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin okumama nedenleri cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yeterli okuduğunu düşünen kızların oranı erkeklerden fazladır. Kızların % 35.3'ü, erkeklerinse %27'si yeterli okuduğunu düşünmektedir. Yeterli okumadığını düşünenlerde okumama nedenlerinin ilk üçü sırayla, kızlarda; *1.dersler/ SBS, LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor, 2.kitap satın almakta parasal olarak zorlanıyorum, 3.televizyon zamanımı alıyor* biçiminde iken erkeklerde *1.dersler/ SBS, LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor, 2.kitap okuma alışkanlığım yok, 3.kitap satın almakta parasal olarak zorlanıyorum, biçimindedir.*

Yazmaya İlişkin Bulgular

Aşağıda öğrencilerin yazma alışkanlığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Cinsiyete ve okul türüne ilişkin yapılan ki-kare analizlerinde .05 düzeyinde anlamlı farkın bulunduğu bulgular tablolarla verilmiştir, anlamlı farkın bulunmadığı bulgulara ise yalnız sözel açıklamalar yapılmıştır.

Günlük tutma alışkanlığına ilişkin bulgular

Tablo 18: Cinsiyete Göre Günlük Tutma Alışkanlığı (%)

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Kız	43,1	56,9	100
Erkek	22,6	77,4	100
Toplam	34,7	65,3	100

N= 1139 df=1 $X^2 = 51.346$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin, öğretmenleri ödev olarak vermediği zaman da günlük tutup tutmadıklarına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Günlük tutan kızların oranı % 43.1 iken erkeklerin oranı % 22.6'dır. Kızlarda günlük tutma alışkanlığı olanlar erkeklere göre çok daha fazladır.

Tablo 19: Okul Türüne Göre Günlük Tutma Alışkanlığı (%)

Okul Türü	Evet	Hayır	Toplam
İlköğretim	40,7	59,3	100
Genel Lise	23,2	76,8	100
Meslek Lisesi	32,6	67,4	100
Toplam	34,7	65,3	100

N= 1142df=2 $X^2 = 25.573$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin günlük tutma alışkanlığı okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Günlük tutma alışkanlığı, en fazla ilköğretimde, en az genel lisede görülmektedir. İlköğretim öğrencilerinin % 40.7'si, meslek lisesi öğrencilerinin % 34.7'si, genel lise öğrencilerinin ise % 23.2'si, öğretmenleri ödev olarak vermediği zamanlarda da günlük tutmaktadır.

Şiir yazma alışkanlığına ilişkin bulgular

Tablo 20: Cinsiyete Göre Şiir Yazma Alışkanlığı (%)

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Kız	45,4	54,6	100
Erkek	32,9	67,1	100
Toplam	40,3	59,7	100

N= 1262 df=1 $X^2 = 19.788$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin öğretmenleri ödev olarak vermediği zaman da şiir yazıp yazmadıklarına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Şiir yazma alışkanlığı olan kızların oranı % 45.4 iken erkeklerin oranı % 32.9'dur. Kızlarda şiir yazma alışkanlığı olanlar erkeklere göre daha fazladır.

Tablo 21: Okul Türüne Göre Şiir Yazma Alışkanlığı (%)

Okul Türü	Evet	Hayır	Toplam
İlköğretim	46,3	53,7	100
Genel Lise	33,3	66,7	100
Meslek Lisesi	30,4	69,6	100
Toplam	40,2	59,8	100

N= 1265 df=2 $X^2 = 27.013$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin şiir yazma alışkanlığı, okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Şiir yazma alışkanlığı, en fazla ilköğretimde, en az meslek lisesinde görülmektedir. İlköğretim öğrencilerinin % 46.3'ü, genel lise öğrencilerinin % 33.3'ü, meslek lisesi öğrencilerinin ise % 30.4'ü, öğretmenleri ödev olarak vermediği zamanlarda da şiir yazmaktadır.

Öykü yazma alışkanlığına ilişkin bulgular

Tablo 22: Cinsiyete Göre Öykü Yazma Alışkanlığı (%)

Cinsiyet	Evet	Hayır	Toplam
Kız	37,3	62,7	100
Erkek	23,8	76,2	100
Toplam	31,7	68,3	100

N= 1276 df=1 $X^2 = 25.893$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin öğretmenleri istemediği zaman da öykü yazma alışkanlığına ilişkin yanıtları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öykü yazma alışkanlığı olan kızların oranı % 37.3 iken erkeklerin oranı % 23.8'dir. Kızlarda öykü yazma alışkanlığı olanlar erkeklere göre daha fazladır.

Tablo 23: Okul Türüne Göre Öykü Yazma Alışkanlığı (%)

Okul Türü	Evet	Hayır	Toplam
İlköğretim	41,2	58,8	100
Genel Lise	23,1	76,9	100
Meslek Lisesi	15,2	84,8	100
Toplam	31,7	68,3	100

N= 1279 df=2 $X^2 = 72.030$ p=.000 p< .05

Öğrencilerin öykü yazma alışkanlığı, okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öykü yazma alışkanlığı, en fazla ilköğretimde, en az meslek lisesinde görülmektedir. İlköğretim öğrencilerinin % 41.3'ü, genel lise öğrencilerinin % 23.1'i, meslek lisesi öğrencilerinin ise % 15.7'si, öğretmenleri ödev olarak vermediği zamanlarda da öykü yazmaktadır.

Yazmama nedenlerine ilişkin bulgular

Öğrencilerden yazmaya yeterli zaman ayırmadıklarını düşünüyorlarsa bunun kendilerine göre en önemli üç nedenini sıralamaları istenmiştir. Öğrencilerin yazmaya yeterli zaman ayırmamalarıyla, bir başka deyişle, yazma alışkanlığının olmamasıyla ilgili nedenler, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 24: Okul Türüne Göre Yazmama Nedenlerine İlişkin Bulgular (%)

Okul Türü	Nasıl yazacağımı pek bilmiyorum	Yazmaya yeterince teşvik yok	Dersler/SBS LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor	Televizyon zamanımı alıyor	Bilgisayar zamanımı alıyor	Diğer (yazınız)	Yazmaya yeterli zaman ayırmıyorum	Toplam
İlköğretim	18,1	6,9	28,0	5,8	1,5	4,1	35,6	100
Genel Lise	24,2	6,7	45,8	1,0	2,0	3,4	16,8	100
Meslek Lise	26,4	13,4	32,5	3,9	4,8	3,0	16,0	100
Toplam	21,2	8,1	33,2	4,3	2,2	3,7	27,3	100

N= 1213 df=12 $X^2 = 97.786$ p= .000 p< .05

Öğrencilerin yazmaya yeterli zaman ayırmamalarının nedeni, okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yazmaya yeterli zaman ayırdığını düşünenler, ilköğretimde % 35.6, genel lisede 16.8, meslek lisesinde % 16'dır. İlköğretim öğrencilerinde yazma alışkanlığı daha yüksektir. Yeterince yazmama nedeni olarak her üç okul türünde de ilk üç neden 1. *Dersler/SBS LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor* 2. *Nasıl yazacağımı pek bilmiyorum* 3. *Yazmaya yeterince teşvik yok biçiminde* sıralanmaktadır. Ancak derslerin ve sınavların çokluğundan yakınma oranı genel lisede (% 45.8), nasıl yazacağını bilmeme meslek lisesinde (% 26.4), yazmaya yeterince teşvikin olmaması meslek lisesinde (% 13.4) diğer okullara göre daha yüksek oranda belirtilmiştir.

Sonuçlar ve Tartışma

Aydın'da ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin okuma ve yazma alışkanlığını cinsiyete ve okul türüne göre betimlemeye yönelik olan bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında bazı okullarda kütüphanenin olmadığı, var olan kütüphanelerden de yararlanmanın çok yaygın olmadığı belirlenmiştir. Cinsiyete göre *kütüphaneye gitme sıklığı* değişmemekte, ama *okuyacağı kitabı kütüphaneden alan kızların oranı* erkeklerden daha yüksek bulunmaktadır. İlköğretimde kütüphaneden yararlanma sıklığı diğer okullara göre en yüksek düzeyde, lisede ise en düşük düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin yaklaşık % 41'i kütüphaneden hiç yararlanmamaktadır. Öğrenciler genellikle, okuyacağı kitabı satın almaktadır. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü adına ülke çapında 15 ilde yapılan bir araştırmada (Özdemirci, 1990, 154) da, okunan kitapların genellikle satın alındığı, kütüphaneye gitme alışkanlığının çok düşük olduğu bulunmuştur. Bu bulgular araştırmanın bulgularıyla paralellik taşımaktadır. Eldeki araştırmaya göre okuyacağı kitabı kütüphaneden alanların oranı yaklaşık %13'tür. Okuyacağı kitabı kütüphaneden alanların oranı en yüksek meslek lisesinde, en düşük ise genel lisededir. Kütüphaneden yararlanma alışkanlığı olan öğrencilerin, olmayanlara göre daha başarılı olduğunu gösteren bir çalışmaya (Whietthead, 2004,174) ulaşılabildiği için eldeki çalışmada kütüphaneden yararlanma alışkanlığının düşük olduğunun saptanması, araştırmacılar için kaygı verici bulunmuştur. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün (2011,13) Türkiye genelinde; Odabaş vd.nin (2008, 460) üniversite öğrencileri arasında yaptıkları araştırmalara göre katılımcılar genellikle kütüphaneye gitme gereksinimi duymamakta, kütüphaneye gitme alışkanlığı yetersizlik göstermektedir. Şahin'in (2007, 87) çalışmasına göre de kütüphane kullanıcıları yetersizdir ve kullanıcıların % 84'ü ilköğretim öğrencisidir. Eldeki çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin kütüphaneden daha çok yararlandıkları bulunmuştur. Bu fark, bu çalışmada okul ve halk kütüphanelerinin birlikte değerlendirilmesinden kaynaklanmış olabilir.

Hem düzenli olarak kitap okuma hem de kendini düzenli bir okur olarak görme oranı kızlarda erkeklerden; ilköğretimde liselerden daha yüksektir. Esgin vd.nin (2000, 20-21), Odabaş vd.nin (2008, 446) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin okuma oranı oldukça düşük bulunmuştur. Yılmaz'ın (2009, 157) araştırmasında üniversite öğrencilerinde son sınıfa gidildikçe kitap okuma oranında düşme saptanmıştır. Öğretmen adaylarının yeterli okumadığına (Mc Ninchand et al., 1990; Olsen et al., 1983;) ilişkin araştırma bulguları vardır. Alanyazındaki bu bulgularla eldeki araştırmanın bulguları, küçük öğrencilerin okuma konusunda daha olumlu bir düzeyde olduklarını düşündürmektedir.

Dergi okuma oranı kızlarda erkeklere göre, meslek lisesinde diğer okullara göre daha yüksektir. Gazete okuma oranı ise erkeklerde kızlara göre, genel lisede diğer okullara göre daha yüksektir. Öğrencilerin yaklaşık olarak yarısı düzenli biçimde gazete okumaktadır. Kızlar, en çok güncel yurt ve dünya haberlerini ve ikinci sırada magazin/trafik haberlerini; erkekler ise en çok spor haberlerini, ikinci olarak yurt ve dünya haberlerini okumaktadır. Yılmaz'ın (2009,166) araştırmasına göre üniversite öğrencileri üst sınıflara doğru gittikçe daha fazla gazete okumaktadırlar ve gazetede sporla ilgili yazıları okuma oranı daha yüksektir. Gömleksiz'in (2004, 20); Can vd.nin (2010, 15), Balcı'nın (2009, 283), Aslan vd.nin (2009, 119) yaptığı çalışmalarda da kız öğrencilerin okuma alışkanlığının ve isteğinin erkeklere göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Okuma konusunda öğrenciler en çok öğretmenlerinden daha sonra anneden ve üçüncü sırada babadan etkilenebilirler. Sıralama, ilköğretimde öğretmenler, anne, baba; genel lisede öğretmenler, tanıdıklar, anne; meslek lisesinde ise öğretmenler, anne, tanıdıklar biçimindedir. Öğretmenlerin rol model oldukları bilinmektedir. Yılmaz (2006, 1;), Şahiner'in (2005, 29) çalışmalarında öğretmenlerin; Yılmaz (2002, 447), Kolaç (2012, 19), Mc Ninch ve Steelmon'un (1990, 205) çalışmalarında öğretmen adaylarının, Aslantürk'ün (2008, 70-80) araştırmasında öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yeterince kitap okumadıkları; çoğunun okuma alışkanlıklarının iyi düzeyde olmadığı saptanmıştır. Bu durumda, öğrencilerin en çok öğretmenlerinden etkilendikleri bulgusundan hareketle, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okuma konusunda öğrencilerini olumlu yönde etkileyebilmek için okuma alışkanlıklarını gözden geçirip daha fazla okumaya yönelmeleri gerekmektedir. Bunun yanında öğrencilerin aileden özellikle anneden etkilendikleri görülmektedir. Anneden etkilene bulgusu Güngör'ün (2009,145) benzer bulgusuyla desteklenir niteliktedir. Anne ve babanın etkisi, ailenin okuma alışkanlığını, çocuğunu yönlendirebilme yeterliğini gündeme getirmektedir. Öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmek için ailenin özellikle annenin çağdaş anlamda okuryazarlığı önem kazanmaktadır.

1970'lerin sonu ve 1980'lerde Amerika'da çağdaş aile okuryazarlık programları filizlenmeye başlamıştır. Bu durum, okuryazarlığa destek ve ilginin, çocuk, anne baba ve toplumun birlikte çalışmasıyla sağlanabileceği düşüncesine dayanmaktadır. Aile okuryazarlığı; 1.Çocuğun ilk öğrenmelerinin anne babadan büyük ölçüde etkilendiği 2. Anne babanın, çocuğun eğitsel başarısını sağlamak için kendi okuryazarlığını geliştirmesi gerektiği 3. Anne babanın çocuğun ilk ve en iyi öğretmenleri olduğu düşüncelerine dayanmaktadır (Watson, 2004, 25). Dolayısıyla da etkilenilen kişi açısından elde edilen bulgular oldukça anlamlıdır.

Öğrenciler yeterli kitap okumamalarının en önemli nedeni olarak *dersler/ SBS, LYS gibi sınavlar zamanını alıyor seçeneğini* işaretlemişlerdir. Kitap satın almakta zorlanma, kitap okuma alışkanlığının olmaması ve televizyon, diğer önemli nedenler arasında gösterilmiştir. Can vd.nin (2010, 14) çalışmalarında, okumayan öğrencilerin okumama nedenleri arasında ilk sırada ödevlerin gösterilmesi, bu bulguyla paralellik göstermektedir. Yine aynı çalışmada en çok okunan metin türü olarak ders kitaplarının belirtilmesi, dersler ve sınavlar nedeniyle okuyamama bulgusunu destekler niteliktedir. Oysa okuma alışkanlığı bireyin zihinsel olarak gelişmesi ve potansiyelini ortaya çıkarması için gereklidir. Ama okuma genellikle ders çalışmayla ve sıkıntıyla ilişkilendirilen; nadiren keyifli bir eğilim (Phillip, 2005) olarak algılanmaktadır.

Kızlar erkeklere, ilköğretim öğrencileri diğer okulların öğrencilerine göre daha fazla günlük tutmakta, şiir yazmakta ve öykü yazmaktadır. En düşük yazma oranı günlük için genel lisede, şiir ve öykü için meslek lisesinde bulunmuştur. Bulgulara göre kısaca hem okuma alışkanlığı olan kızlar hem yazma alışkanlığı olan kızlar, erkeklere göre daha fazladır. Bu bulgu, Baş ve Şahin'in (2012, 563) ilköğretim ikinci kademe öğrencileri arasında yaptıkları çalışmaya göre okumaya ilişkin tutumun yazma eğiliminin %66'sını açıkladığı; Phillips'in (2007) ve Jones'un (2008) çalışmalarındaki, kızların yazma alışkanlığının erkeklere göre daha yüksek ve yazma becerisinin de daha iyi olduğu bulgularıyla örtüşmektedir. Phillips'in (2007) çalışmasında 6. Sınıf öğrencilerinin, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden daha çok yazma alışkanlığına sahip

olduğu bulunmuştur. Eldeki araştırmada lisede yazma alışkanlığının ilköğretime göre düştüğünün bulunması, bu bulguyla paralellik göstermektedir.

Yazmaya yeterince zaman ayırmamanın nedeni açısından cinsiyete göre bir fark bulunmazken okul türüne göre fark bulunmuştur. Nedenlerin ağırlıkları okullara göre farklılık göstermektedir. Bununla birlikte her üç okul türünde de ilk üç neden 1. *Dersler/SBS LYS gibi sınavlar zamanımı alıyor* 2. *Nasıl yazacağımı pek bilmiyorum* 3. *Yazmaya yeterince teşvik yok* biçiminde sıralanmaktadır. Eğitim sistemimizdeki sınav odaklı yaklaşımın sakıncaları bilinmektedir. Sınav odaklı yaklaşım öğrencinin önceliklerini değiştirmekte; öğrenci, okuma ve yazma çalışmalarındansa test çözmeye zaman ayırmaktadır. Diğer yandan öğrencinin nasıl yazacağını bilmemesinin ve yazma konusunda yeterince teşvik edilmemesinin de eğitim sistemimizdeki bu sınav odaklı yetiştirmeyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Öğretim programlarının yoğunluğu ve konuları belli bir sürede bitirme baskısı nedeniyle öğretmenlerin yazma ve okuma çalışmalarına yeterli zaman ayıramadıkları söylenebilir. Oysaki merkezi yerleştirme sınavlarında, çok kitap okuyan öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu bilinen bir gerçektir. Kitap okuma alışkanlığı, hızlı okumayı ve okuduğunu anlamayı da beraberinde getirmektedir. Kitap okuyan kişilerde gelişen kavram zenginliği de bireylerde çok yönlü düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Hem okuma hem yazma alışkanlığının ilköğretimde daha yüksek, liselerde daha düşük olması eğitim sistemimizin sınav odaklı yapısıyla, lise öğrencilerinin hazırlanmak zorunda oldukları sınavların onlar için yaşamsal önemiyle yakından ilişkili olabilir.

Okuryazarlık bir insan hakkı, bireyin güçlenmesi için bir araç, toplum ve insanın gelişmesi için bir yoldur. Ayrıca eğitsel fırsatlar da okuryazarlığa bağlıdır (UNESCO, 2012). Okulda öğrenme, özellikle günümüzdeki sınıf öğretiminde büyük ölçüde okuduğunu anlamaya bağlıdır. Öğrenmenin oluşması etkili bir iletişimin varlığıyla, etkili iletişim de öğretim dilini etkili biçimde kullanabilmekle sıkı ilişki içindedir (Tekin, 1980, 21). Bu nedenle tüm okullarda hem kız hem erkek öğrencilerin okuma ve yazma alışkanlığını geliştirmek öncelikler arasında olmak zorundadır. Öğrencinin yazma becerisini geliştirmek onun yazmaya daha fazla zaman ayırmasını sağlayabilir. Yazmayı öğretme konusunda yapılan deneysel çalışmalar, öğrencilere nasıl yazacaklarını öğretmek için sınanan çeşitli tekniklerin (Kropp, 2007; Jhonstone et al., 2002, Leavitt, 2008) öğrencilerin yazma becerilerini artırdığını ortaya koymaktadır. Diğer yandan, yapılan bir çalışmada (Tüfekçioğlu, 2010, 40) öğrencilerin yazma eğilimiyle yazma becerisi arasında ilişki bulunmamış ve uygulanan yazma çalışmalarının yazma potansiyelini harekete geçirmede yorucu olduğunu göstermiştir. Eldeki araştırmada öğrencilerin nasıl yazacağını bilmiyorum nedenini ikinci sırada ve önemli bir neden olarak göstermesi, etkisiz yöntem ve tekniklerin kullanılıyor olabileceğini de akla getirmektedir.

Öneriler

Araştırma bulgularından hareketle, uygulamacılar için uzun vadede eğitim sisteminin merkezi sınav yükünün hafifletilmesi ve derslerin içeriklerinin azaltılması önerilebilir. Her okulun en kısa sürede mutlaka zengin bir kütüphaneye kavuşturulması ve öğrencilerin hem okul hem de il halk kütüphanesinden etkin biçimde yararlanması için kurumlar arası işbirliği yapılabilir.

Daha kısa vadede yapılabilecek olansa okullardaki okuma saati uygulamalarının yakından takip edilerek etkili biçimde sürdürülmesinin sağlanmasıdır. Öğretmenlerin kitap seçiminde öğrencilerine rehber olabilmeleri için yaş gruplarına uygun çok geniş kitap listeleri oluşturulabilir. Bu konuda, il milli eğitim, okullar ve üniversite işbirliği sağlanabilir ve sürekli hale getirilebilir.

Okullardaki Medya Okuryazarlığı derslerinde öğrencilerin bilinçli okur ve yazar olmaları için sistemli çalışmalar yapılabilir. Öğrencilere gazete ve dergi okuma, uygulamalı olarak gösterilebilir ve öğretilir.

Yazma konusunda öğrencilerin uygun tekniklerle yetiştirilmesi sağlanabilir. Öğrenci ürünlerinin okul, il ve ülke düzeyinde paylaşılması için dergiler, gazeteler, il panoları ve sanal siteler kullanılabilir, öğrenciler teşvik edilebilir.

Araştırmacılar için bu çalışmanın benzerlerini belli zaman aralıklarıyla yaparak karşılaştırmalar yapmaları önerilebilir. Okuma ve yazma konusunda öğrenciler dışındaki gruplarla çalışılabilir ve merkez ilçe dışındaki yerleşim yerlerinde araştırma yapılabilir.

Kaynakça

- AKSAÇLIOĞLU, A. Gül; YILMAZ, Bülent. (2007). “Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi”. **Türk Kütüphaneciliği**.21(1). ss.3-28.
- AKYOL, Hayati (2008). **Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi**. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- ARSLAN, Yunus; ÇELİK, Zekeriya; ÇELİK, Eylem (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi”. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 26, 2009, ss. 113-124.
- ASLANTÜRK, Elif (2008).**Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması**. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- AŞICI, Murat (2009). “Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık”. **Değerler Eğitimi Dergisi**. 7(17). ss 9-28.
- AYDIN VALİLİĞİ (2012). Aydın Valiliği Aydın Okur Aydın Yazar Projesi Sonuç Raporu.
- BALCI, Ahmet (2009). “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları”. **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 6(11). ss.265-300.
- BALCI, Ali (2005). **Sosyal Bilimlerde Araştırma**. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- BALCI, Velittin (2003). “Ankara’daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılmalarının Araştırılması.” **Milli Eğitim Dergisi**, Bahar, Sayı: 158, ss.161-173.
- BAŞ, Gökhan; ŞAHİN, Cemil (2012). “İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Tutumları ve Yazma Eğilimleri ile Türkçe Dersindeki Akademik Başarıları Arasındaki İlişki.” **Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic**. 7(3), Summer 2012, pp.555-572, http://www.turkishstudies.net/Makaleler/1505080312_30Ba%C5%9F%20G%C3%B6khan-Cemil%20%C5%9Eahin_S-555-72.pdf,7Ekim 2012.
- BAŞARAN, Mustafa; ATEŞ, Seyit (2009). “İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi.” **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 29(1). ss.73-92

- BİNBAŞIOĞLU, Cavit (2004). **İlkokuma ve Yazma Öğretimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- BLOOM, Benjamin S. (1979). **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**, (Çev. Durmuş Ali Özçelik), Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- BOZKURT, N. ve SERİN, O. (2003). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler", **Eğitim Araştırmaları**, Yaz 2003, Yıl: 4, Sayı: 12. ss.148-157.
- CAN, Remzi; TÜRKYILMAZ, Mustafa; KARADENİZ, Abdulkerim (2010). "Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları" **Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 11(3), Aralık 2010, ss.1-21. http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt11Sayi3/JKEF_11_3_2010_1-21.pdf .7 Ekim 2012.
- DEMİREL, Özcan (1999). **Türkçe Öğretimi**. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- ESGİN, Ali ve KARADAĞ, Özay (2000). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı". **Popüler Bilim**. Eylül 2000, ss.19-23.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri (2004). "Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği)", **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1 (1), ss. 1-21.
- GÜNEŞ, Firdevs. (2009). **Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma**. Nobel. Ankara.
- GÜNGÖR, Elif (2009). **İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- <http://earged.meb.gov.tr/dosyalar/pisa/pisa2009rapor.pdf>(2010). "PISA 2009 Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı Ulusal Ön Raporu", MEB EARGED, 30 Kasım 2012.
- <http://home.comcast.net/~helfman123/eportfolioHTML/Evidence/a1.pdf>. "Literacy and the American Libraries – An Overview", Malka HELFMAN. 12 Kasım 2012.
- http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/emine_kolac_okuyucu_profilleri.pdf. "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuyucu Profilleri", Emine KOLAÇ, 2 Kasım 2012.
- <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/55.yoneticici-ozetipdf.pdf?0>"Türkiye Okuma Kültürü Haritası", 28 Haziran 2011.
- <http://www.pngbuai.com/000general/libraries/literacy-services/READRAB.pdf>, (2005). "The Reading Habit–A Missing Link Between Literacy and Libraries", Angela PHİLLİP 15 Mayıs 2012.
- <http://www.unesco.org/new/en/unesco/events/prizes-and-celebrations/celebrations/international-days/literacy-day/> "Literacy and Peace", 1 Temmuz 2012.
- <http://search.proquest.com/docview/89284149/13B4667F8679882868/1?accountid=15331> (2008). "Improving The Writing Skills of Sixth Grade English Language Learners With and Without Learning Disabilities: An Integrated Model Approach", Kimberly A. LEAVİTT, 25 Kasım 2012.
- <http://psycnet.apa.org/journals/edu/94/2/305/> (2002). "Effects of Repeated Practice and Contextual-Writing Experiences on College Student's Writing Skills", Karla M. JHONSTONE,; Hollis ASHBAUGH,; Terry D. WARFIELD, 28 Kasım 2012.
- <http://search.proquest.com/docview/304850783> (2007). "Why Do We Always Have To Write So Much?": Improving Writing Skills by Focusing on Topic Sentences In An 8th Grade U.S. History Class. Sara KROPP, 25 Kasım 2012.
- <http://search.proquest.com/docview/304716384/13B4662D37536C004D1/1?accountid=15331> (2007). "Writing Behaviors and Attitude: A Survey of Writing Process Behaviors, Self-Efficacy, Writing Achievement, and Writing Preferences of Sixth, Seventh, and Eighth Grade Students", Wanda C. PHİLLİPS, 27 Kasım 2012.
- <http://search.proquest.com/docview/194054415/13B46C29D35FD87327/1?accountid=15331> (2008). "Measures of writing skills as predictors of high stakes assessments for secondary students", Kaen A. JONES, 25 Kasım 2012.

- KARAKOÇ, Mehmet (2005). **Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- KESKİNKILIÇ, Kadir (2002). **İlkokuma Yazma Öğretimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- MCNİNCH, George W.; STEELMON, Peggy (1990). "Perceived Reading Status of Teacher Education Students." **Reading Improvement**, Fall, 27 (3), pp.203-206.
- ODABAŞ, Hüseyin; ODABAŞ, Z. Yonca; POLAT, Coşkun (2008). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği", **Bilgi Dünyası**, 9(2), ss. 431-465.
- OLSEN, Mary W.; GILLIS, Marguerite (1983). *Teaching Reading Study Skills and Course Content to Preservice Teachers*. **Reading World**, December, 23 (2), pp.124-133.
- ÖNCÜL, Remzi (2000). **Eğitim ve Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3410, İstanbul.
- ÖZDEMİR, Emin (1991). **Türk Dili ve Edebiyatı Okuma ve Metin İnceleme**, Anadolu Üniversitesi Yayın No: 396, Eskişehir.
- ÖZDEMİR, Fahrettin (1990). "Niçin Az Okuyoruz? Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı", **Türk Kütüphaneciliği**, 4 (3). ss.154-155.
- SALLABAŞ, M. Eyyüp(2008). "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki", **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Güz 2008, 9(16), ss.141-155.
- SEVMEZ, Hasan (2009). **Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (SÜ Eğitim Fakültesi Örneği)**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- TEKİN, Halil. (1980). **Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi**, Mars Matbaası. Ankara.
- TEMUR, Turan. (2001). **İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Beceri Düzeyleri ile Okul Başarıları Arasındaki İlişki**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- TÜFEKÇİOĞLU, Burak (2010). "Yazma Becerisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", **Dil Dergisi**, 149, ss.30-45.
- ÜNAL, Emre (2010). "An Analysis of The writing dispositions of Fourth and Fifth Grade Elementary School Pupils". **Education**,131(2), 319-330.
- WATSON, JinxStapleton (2004). "Family Literacy: Support for Young Readers and Their Parents", **School Library Media Activities Monthly**, 20(8), pp.24-26
- YILMAZ, Bülent (1989). "Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine", **Türk Kütüphaneciliği**, (3)1, ss. 48-53.
- _____ (1995). "Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma". **Türk Kütüphaneciliği**, 9(3), ss.325-336
- _____ (2002). "Ankara'da İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma". **Türk Kütüphaneciliği**. 16(4), ss.441-460.
- YILMAZ, Mehmet (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir İnceleme (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Örneği)". **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 3(37),ss. 144-167.
- YILMAZ, Z. Aydın (2006). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı". **İlköğretim Online**, 5(1), ss.1-6.<http://ilkogretim-online.org.tr>. 12 Kasım 2012.

ELEMENTARY AND HIGH SCHOOL STUDENTS' READING AND WRITING HABITS: AYDIN SAMPLE¹

Pınar YENGİN SARP KAYA *
Ayşe ELİTOK KESİCİ **

Abstract

The aim of this research is to determine reading and writing habits of primary and high school students in 2011-2012 academic years spring semester in Aydın city centre. The sampling is composed of 1376 students. According to the findings, it is determined that some schools do not have libraries, in the schools having a library the rate of getting benefit from the library is not common. The rate of the girls getting books from libraries is higher than boys and the frequency of getting benefit from the libraries in primary schools is higher than the other schools. In general %41 of the students don't use the libraries. The rate of describing himself or herself as regular readers is higher on behalf of girls than boys; on behalf of primary schools than high schools. The rate of reading magazines is higher on behalf of boys than girls; on behalf of general high schools than the other schools. Students are most impressed by their teachers, secondly by their mothers and thirdly by their fathers. Students indicate the most important reasons of not reading books adequately are "lessons/the exams that taking too much time like SBS, LYS". Girls keep diary, write poems and write stories more than boys and also primary school students do more than the other students do. The most important three reasons of not writing are; 1. lessons/the exams that taking too much time like SBS, LYS; 2. Not knowing how to write; 3. There is not adequate encouragement for writing.

Key Words: Reading habits, writing habits, literacy, students, primary school, high school

¹ A part of this research was presented orally in The 21th National Educational Sciences Congress in Marmara University Atatürk Faculty of Education on September 12- 14, 2012.

* Yrd. Doç. Dr.; Adnan Menderes University, Faculty of Education, Educational Sciences Department, Department of Educational Administration, Supervision, Planning and Economics

** Yrd. Doç. Dr.; Adnan Menderes University, Faculty of Education, Educational Sciences Department, Curriculum and Instruction Programmes